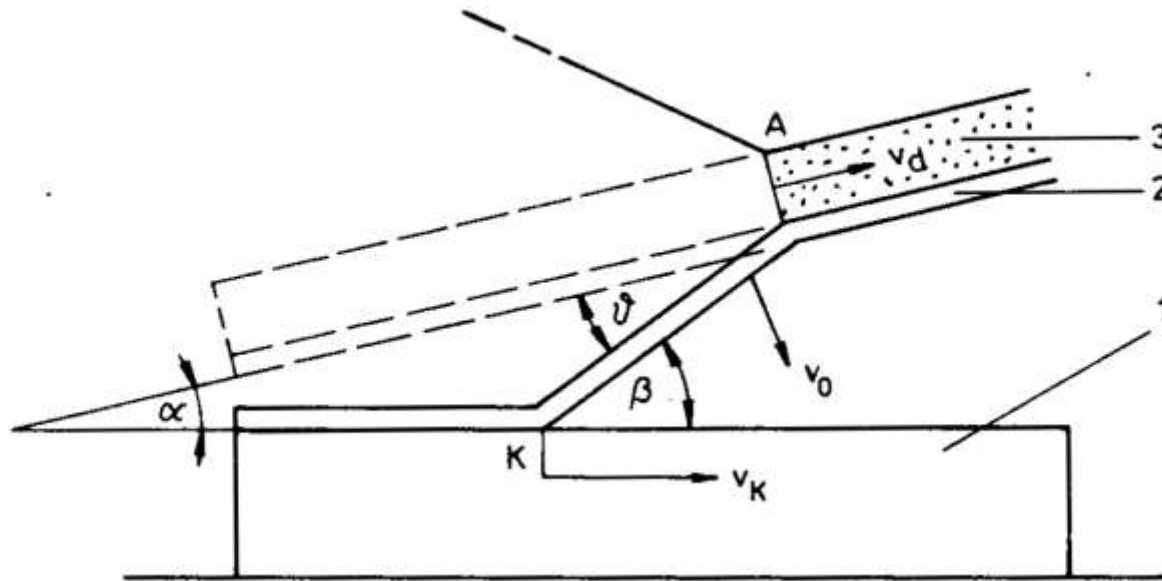

Svařování výbuchem

RNDr. Libor Mrňa, Ph.D.

- Princip metody
- Rozdělení výbušnin
- Druhy výbuchů
- Mechanismus tvorby spoje
- Svařitelnost materiálů
- Příklady
- Fakta o metodě

Princip metody

1,2 – svařované materiály

3 – trhavina

α – úhel nastavení

β – úhle srážky materiálů

A – čelo detonační vlny

K – místo srážky obou materiálů

v_0 – rychlost výbuchem urychleného materiálu

v_d – detonační rychlost

v_k – svařovací rychlost

Výbušniny

- Výbušniny jsou látky, které po iniciaci vykazují extrémní rychlost chemické reakce – hoření.
- V místě reakce vzniká vysoký tlak z reakčních spalin v malém prostoru. Přeměna tepelné energie na mechanickou je realizována expanzí plynů do okolí. Výbuch není charakterizován velkým množstvím uvolněné energie ale vysokým výkonem.
- Běžné výbušniny mají spalné teplo okolo 4000 kJ.kg^{-1} . Reakční čas je 10^{-3} až 10^{-4} s. Z toho plyne výkon 10^7 - 10^8 kW.kg^{-1} .

Druhy výbuchu

- **Výbuchové hoření.** Reakce probíhá pomalu – proto nedochází k zvýšení tlaku. Rychlost hoření nepřekročí 1 m.s^{-1} . V uzavřeném prostoru dk nárůstu tlaku a rychlost hoření se zvyšuje
- **Výbuch.** Tlak v reakční zóně se zvyšuje. Rychlost hoření dosahuje až 10^3 m.s^{-1} .
- **Detonace.** Rychlost hoření je vyšší než rychlost zvuku v dané látce. Detonační rychlost je nezávislá na teplotě a tlaku okolí. Pohybuje se v rozmezí $10^3 - 9 \cdot 10^3 \text{ m.s}^{-1}$. Detonační spaliny mají rychlost nižší než detonační vlna.

Rozdělení výbušnin

- Trhaviny
- Střeliviny
- Třaskaviny

U *trhavin* je hlavním druhem výbuchové reakce *detonace*. Pro svařování kovů mají největší význam. Pro inicializaci je potřeba rozbušky.

Druhy trhavin

Název	Hustota [g.cm ⁻³]	Detonační rychlost [m.s ⁻¹]	Výbuchové teplo [kJ.kg ⁻¹]	Objem spalin [dm.kg ⁻¹]
Nitroglycerin	1,60	7600	6300	715
Nitroglykol	1,48	7300	6830	740
Pentrit	1,72	8200	6120	780
Hexogen-RDX	1,80	8750	5460	910
Oktogen	1,90	9000	5460	910
Tetryl	1,63	7300	4550	710
Nitroguanidin	1,60	7600	3200	1070
Tritol – TNT	1,65	6950	4100	690
Ekrazit	1,80	7300	4400	675
Nitrometan	1,13	6300	6400	720

Druhy trhavin pro svařování

- Typ DAP – detonační rychlost nesmí překročit 3500 m.s^{-1} . Detonační rychlost závisí na tloušťce vrstvy trhaviny.
- Krystalické s flegmatizátory (např TNT+NaCl, SEMTEX)

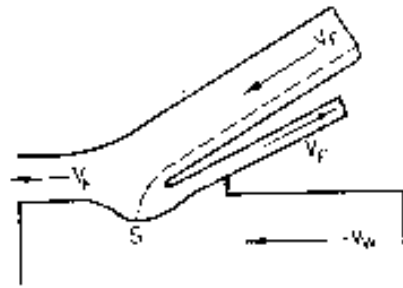

Fyzikální efekty

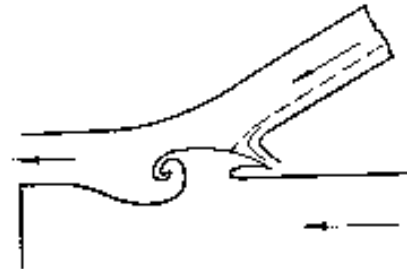
- Sraz desek se vzhledem k extrémním tlakům řeší pomocí hydrodynamické teorie – chová se jako ideální kapalina.
- Kovem postupuje rázová vlna s amplitudou 10 – 100 Gpa
- Mez kluzu i mez pevnosti materiálu jsou tedy zanedbatelné.
- Dochází k plastické deformaci materiálu.
- Vytváří se dva kovové proudy
- **Tlouk** je hmotnější a zůstává na linii srazu
- **Trysk** se pohybuje před linií srazu rychlostí převyšující detonační rychlost trhaviny. Je tvořen materiálem povrchových vrstev spojovaných materiálů (oxidy a dalšími nečistotami)

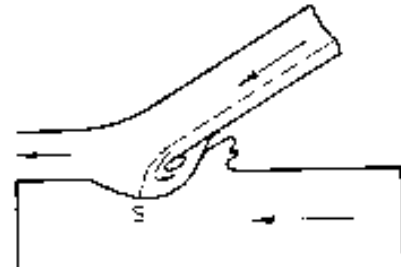
Fáze svařování výbuchem

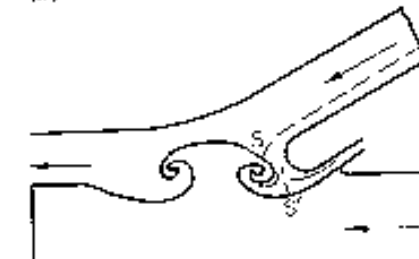
(a)

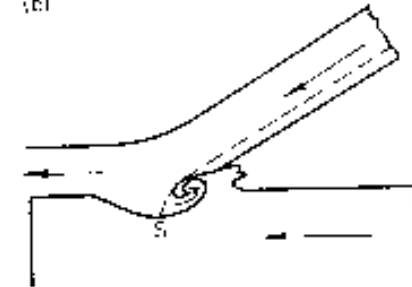
(b)

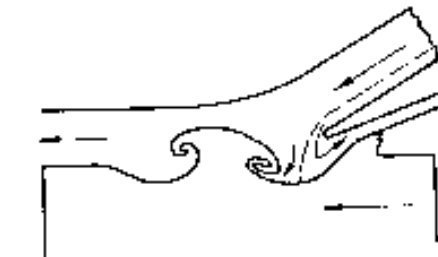
(c)

(d)

(e)

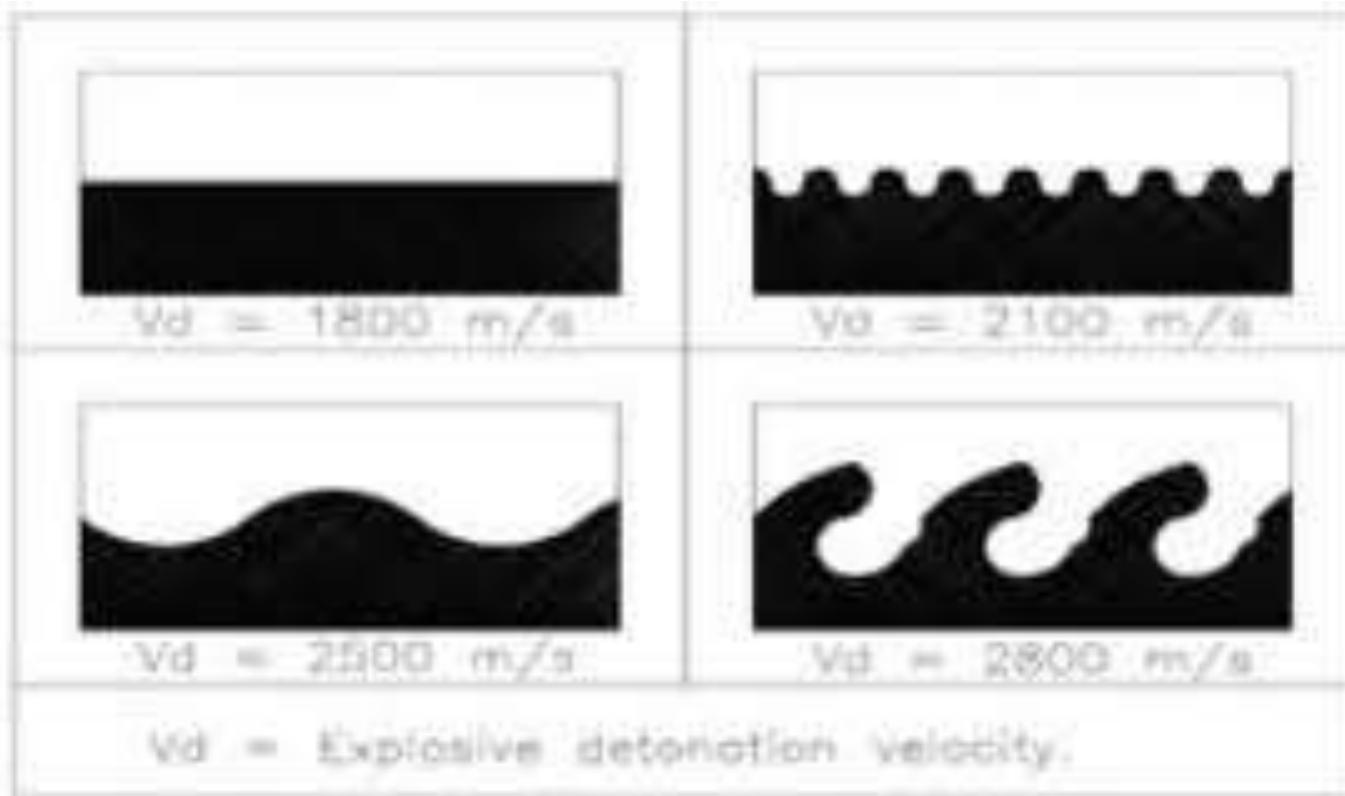

(f)

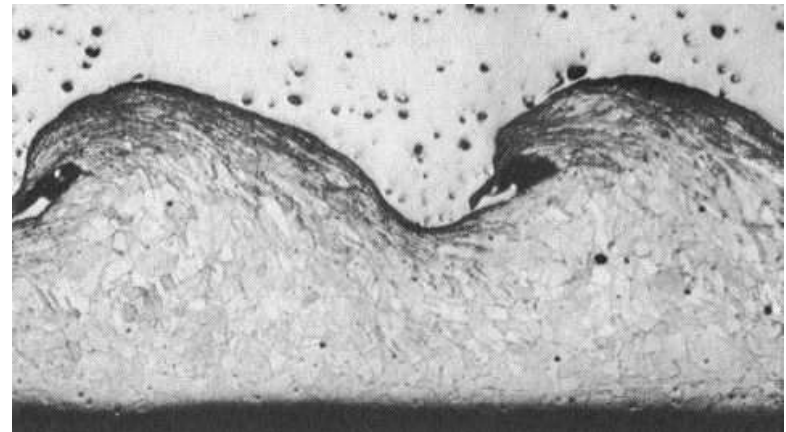
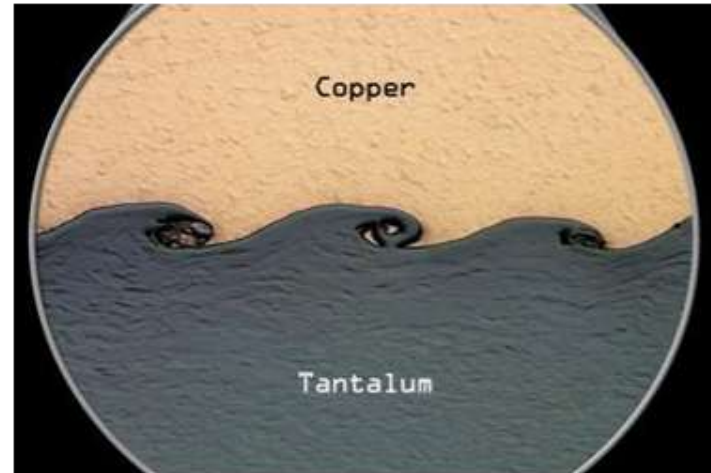
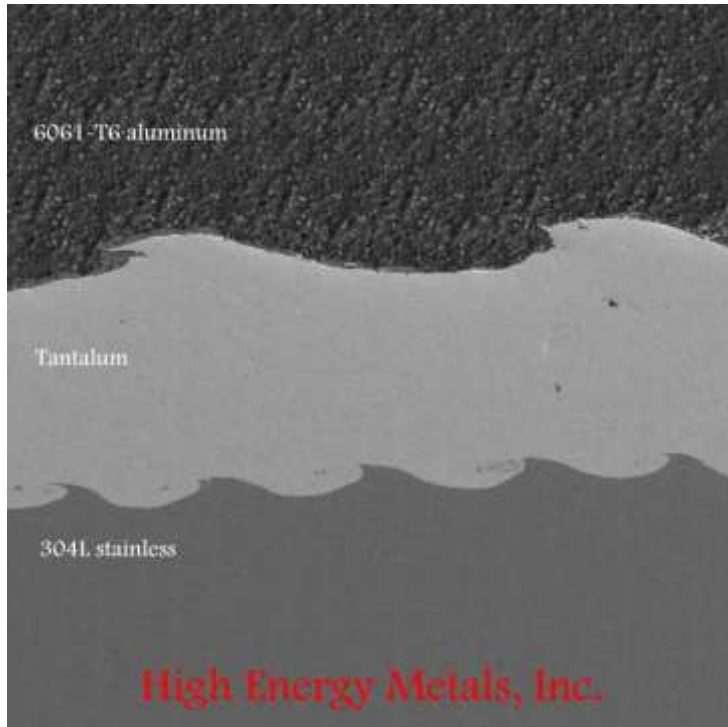
Svařovací parametry

- Detonační rychlost
- Poměr trhaviny k hmotnosti urychlovaného kovu
- Počáteční vzdálenost mezi svařovanými materiály
- Vliv plastické deformace na kvalitu spoje
- Příprava svařovacích ploch

Závislost tvaru spoje na detonační rychlosti

Makro rozhraní

Svařitelnost kovů výbuchem

	<i>Aluminium Alloys</i>	<i>Niobium</i>	<i>Titanium</i>	<i>Tantalum</i>	<i>Molybdenum</i>	<i>Zirconium</i>	<i>Fe-Ni Alloys</i>	<i>Nickel & Alloys</i>	<i>Copper & Alloys</i>	<i>Stainless Steel</i>
Aluminium Alloys	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Fe-Ni Alloys	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Nickel & Alloys	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Copper & Alloys	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Stainless Steels	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Low Carbon Steels	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

■ Has been done
■ Has not yet been done, but is possible

This is only a partial listing.
Many other combinations are possible.

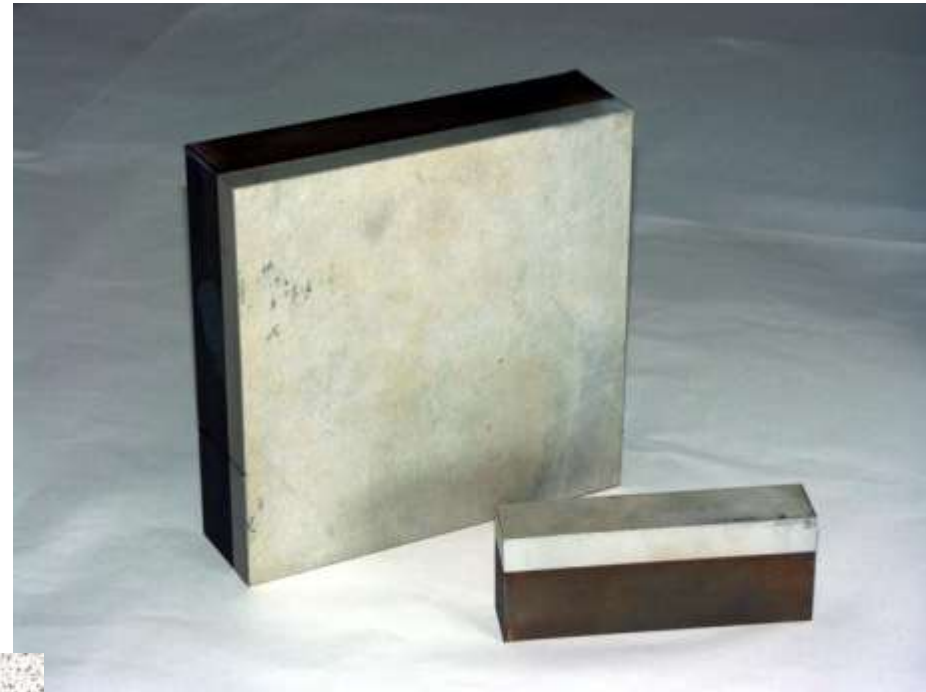
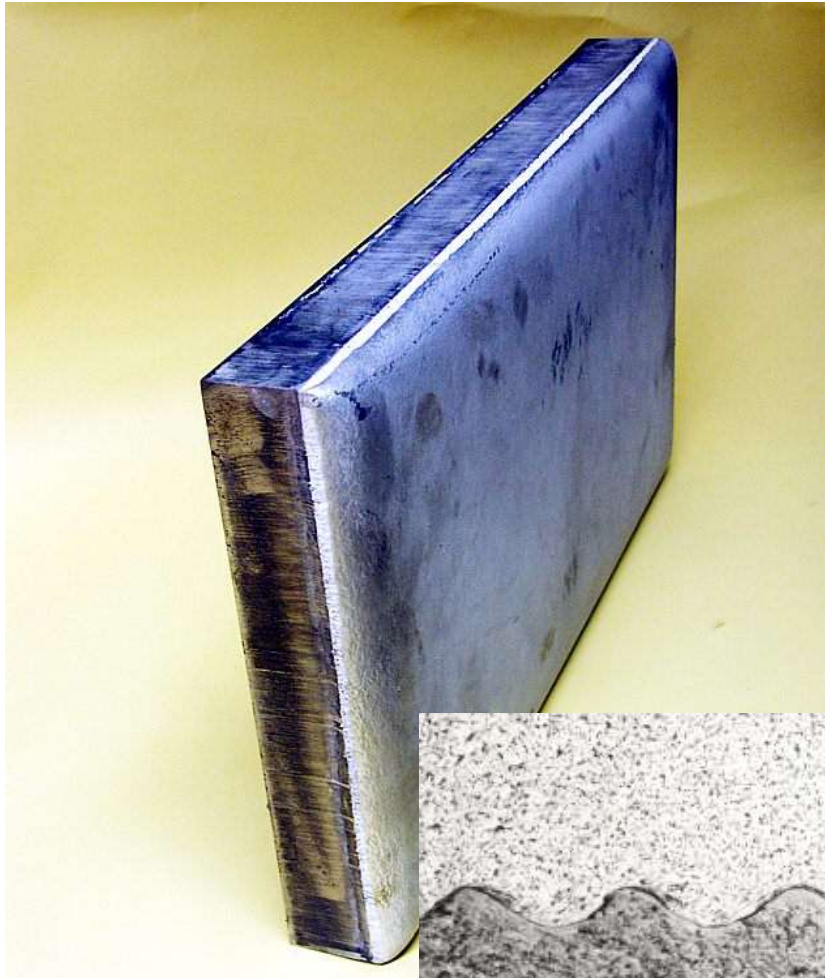
Svařovací zařízení

- Svařovací komory do množství trhaviny 100 kg
- Skalní tunely
- Volná prostranství

Příklady použití

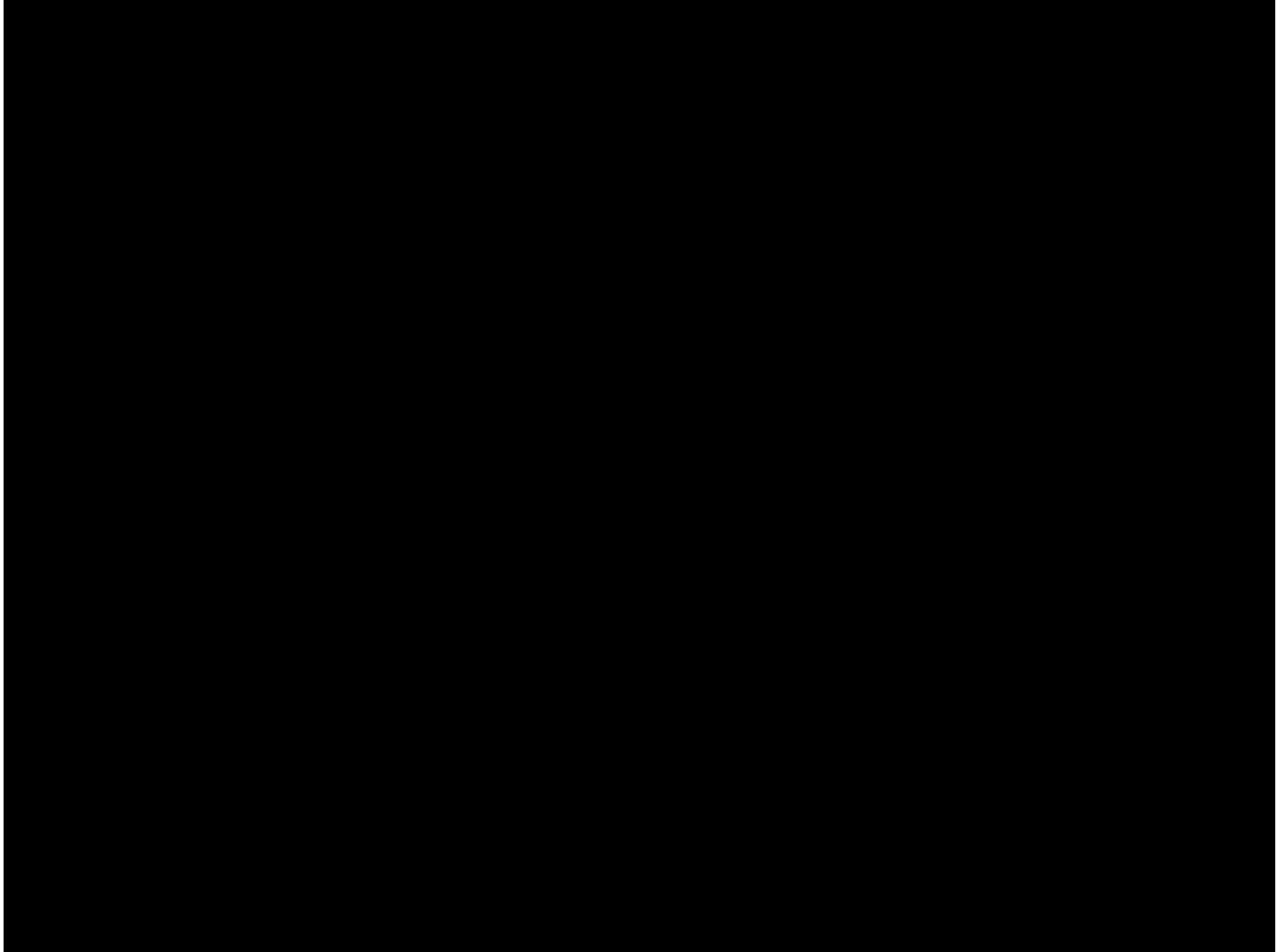

Příklady použití

Plátování výbuchem

Fakta o svařování výbuchem

- Lze vytvořit bodové i velkoplošné svary
- Lze svařovat kovy s velmi rozdílnými vlastnostmi
- V oblasti svaru nedochází k zhrubnutí zrna
- Lze svařovat materiály s velmi rozdílnými tloušťkami
- Investičně nenáročné
- Speciální svařovací prostory
- Hluk, spaliny
- Specializovaná obsluha